

YAPISI, ÖZELLİKLERİ ve FAALİYETLERİ İLE ULUSLARARASI FİNANS KURUMU: IFC

Dr. Sema Kalaycıoğlu (*)

Kalkınma finansmanının sağlanması gelişmekte olan ÷lkelere içinde bulunduğu en önemli açmazlardan biridir. Bu ÷lkelerde gelir düzeyinin düşük olması tasarrufların az olması sonucunu yaratmakta, düşük tasarruf düzeyi ise sermaye birikiminin arzulanır hızla artışıını engellemektedir. Düşük gelir ve tasarruf düzeyi düşük sermaye birikimi kısır döngüsünü kırarak gelişmekte olan ÷lkelerin kalkınmalarını hızlandırmak için özellikle II. Dünya Savaşından sonra bir çok öneri ileri sür÷lmüştür. Bu ÷lkelere mali yardım yaparak sermayenin en fazla ihtiyaç duyulduğu alanlarda kullanılmasını sağlamak en doğrudan çözüm yolu olarak düşün÷lmüşse de bu yolun yeterlilikten ve objektiflikten uzak kalması ve düzensizliği başka yolların da aranmasını gerektirmiştir. Kaynak aktarımının kurumsal bir niteliğe kavuşturularak borç verme veya yatırımların doğrudan finansmanı biçimine dönüştür÷lmesi düşün÷len ikinci çözüm yolu olmuştur. İşte bu amaçla başta Dünya Bankası olmak üzere dünya çapında veya bölgesel birçok finans kurumu kurulmuş ve faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır. Bu kurumlardan bir tanesi Uluslararası Finans Kurumu olup bu çalışmada IFC'nin yapısı, işlevleri, gelişmekte olan ÷lkeler ve Türkiye'deki etkinliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

(*) Yıldız Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yardımcı Doçant.

I. Uluslararası Finans Kurumunun Yapısı

Uluslararası Finans Kurumu Dünya Bankasına bağlı bir kuruluş olup 1956 yılında gelişmekte olan ülkelerdeki özel yatırımları teşvik etmek için kurulmuş bir kalkınma örgütüdür. Bu kuruluşun en önemli özelliği devlet garantisine gereksinme duymaksızın borç vermesi ve yatırım yapmasıdır (1).

A. IFC'nin Amaçları

Kurumun temel amaçları ana sözleşmesinin I. maddesinde yer alıp şöyle özetlenebilir:

1. Üye ülkelerin özel yatırımcılarını gerek kuruluş sermayesini sağlama, gerekse teknik yardım verme açısından destekleme ve bu desteği özel sermaye açığının büyük olduğu ülkelere vermek,
2. Yatırım fırsatları yaratmak, tecrübeli yönetim kadrolarını organize etmek,
3. Özel sermayenin verimli yatırımlara yönelmesi için uygun koşullar hazırlamak.

B. Üyelik ve Sermaye

Uluslararası Finans Kurumuna üye olan ülkelerin sayısı 1982 yılının Ağustos ayı itibarı ile 122 olup bu kurum Dünya Bankasına üye bütün ülkelere açıktır (2).

Kurumun sermaye stoku 100.000 Amerikan doları olarak belirlenmiş, bu rakam 3 Eylül 1963'de 110.000 dolara, 2 Kasım 1977'de 650.000 dolara yükseltilmiştir. Kurumda onaylanmış sermaye stoku 1000 dolar değerinde hisselerle bölünmüş olup başlangıçta her üye belli sayıda hisseye talip olmaktadır. İzleyen tablo (Tablo I) başlangıçta üye ülkelerin talip oldukları hisse sayısı ile bu hisse sayısına karşılık gelen sermaye tutarını göstermektedir.

(1) IFC. International Finance Corporation After 25 years, 1981, s. 4.

TABLO I**IFC'nin Sermaye Stokuna Katılım**

Ülke	Hisse Sayısı	Sermaye Tutarı (Dolar Olarak)
Avustralya	2215	2.215.000
Avusturya	554	554.000
Belçika	2492	2.492.000
Bolivya	78	88.000
Brezilya	1163	1.163.000
Burma	166	166.000
Kanada	3600	3.600.000
Seylan	166	166.000
Şili	388	388.000
Çin	6646	6.646.000
Kolombiya	388	388.000
Kostarika	22	22.000
Küba	388	388.000
Danimarka	753	753.000
Dominik Cum.	22	22.000
Ekvator	35	35.000
Mısır	590	590.000
El Salvador	11	11.000
Ethiopya	33	33.000
Finlandiya	421	421.000
Fransa	5815	5.814.000
Almanya	3655	3.654.000
Yunanistan	277	277.000
Guatemala	22	22.000
Haiti	22	12.000
Honduras	11	11.000
İzlanda	11	11.000

Ülke	Hisse Sayısı	Sermaye Tutarı (Dolar Olarak)
Hindistan	4431	4.431.000
Endonezya	1218	1.218.000
Iran	372	372.000
Irak	67	67.000
İsrael	50	50.000
İtalya	1984	1.994.000
Japonya	2769	2.769.000
Ürdün	33	33.000
Lübnan	50	50.000
Lüxemburg	111	111.000
Meksiko	720	720.000
Hollanda	3046	3.046.000
Nikaragua	9	9.000
Norveç	554	554.000
Pakistan	1108	1.108.000
Panama	2	2.000
Paraguay	16	16.000
Peru	194	194.000
Filipinler	166	166.000
İsveç	1108	1.108.000
Suriye	72	72.000
Tayland	139	139.000
Türkiye	476	476.000
G. Afrika Birliği	1108	1.108.000
İngiltere	14.400	1 4.400.000
A.B.D.	35.168	3 5.168.000
Uruguay	116	116.000
Venezuela	116	116.000
Yugoslavya	443	443.000
TOPLAM	100.000	100.000.000

Kaynak: Articles of Agreement of the International Finance Corporation,
Washington, D.C. March 1979, s. 13.

1980'li yıllara gelindiğinde gerek kuruma üye olan ülke sayısının artması, gerekse sermaye stokunun artırılması nedeni ile Tablo I'deki rakamlar geçerliliğini yitirmiştir. İzleyen tablo (Tablo II) kurumun son yıllardaki portresini göstermesi bakımından anlamlıdır.

TABLO II

**30 HAZİRAN 1981 ve 1982 İTİBARI İLE
SERMAYE STOKU ve OY GÜCÜ**

Üyeler	Ödenen Sermaye Payı		Oy Gücü	
	Miktar	%	Oy Sayısı	%
Afganistan	111	.02	361	.07
Arjantin	8.190	1.65	8.440	1.60
Avustralya	10.195	2.05	10.445	1.98
Avusturya	4.179	.84	4.429	.84
Bangladeş	2.005	.40	2.255	.43
Barbados	93	.02	343	.06
Belçika	13,723	2.76	13.973	2.65
Belize	26	.01	276	.05
Bolivya	407	.08	657	.12
Bostwana	29	.01	279	.05
Brezilya	8.367	1.68	8.617	1.63
Burma	666	.13	916	.17
Burundi	100	.02	350	.07
Kamerun	414	.08	664	.13
Kanada	20.952	4.21	21.202	4.02
Şili	1.940	.39	2.190	.41
Çin	4.154	.84	4.404	.83
Kolombiya	1.744	.35	1.994	.38
Kongo	67	.01	317	.06
Kostarika	245	.05	495	.09
Kıbrıs	457	.09	707	.13

Üyeler	Ödenen Sermaye Payı		Oy Gücü	
	Miktar	%	Oy Sayısı	%
Danimarka	4.779	.96	5.029	.95
Cibuti	21	x	271	.05
Dominika	11	x	261	.05
Dominik Cum.	306	.06	556	.11
Ekvator	674	.14	924	.18
Mısır	3.124	.63	3.374	.64
El Salvador	11	x	261	.05
Ethiyopya	33	.01	283	.05
Fiji	74	.01	324	.06
Finlandiya	3.319	.67	3.569	.68
Fransa	20.579	4.14	20.829	3.95
Gabon	55	.01	305	.06
Fed. Almanya	33.204	6.68	33.454	6.34
Gana	1.306	.26	1.556	.29
Yunanistan	1.477	.30	1.727	.33
Grenada	21	x	271	.05
Guatamala	306	.06	556	.11
Gunea Bissau	18	x	268	.05
Guyana	368	.07	618	.12
Haiti	306	.06	556	.11
Honduras	149	.03	399	.08
Islanda	11	x	261	.05
Hindistan	6.717	3.36	16.967	3.21
Endonezya	7.351	1.48	7.601	1.44
Iran	372	.07	622	.12
Irak	67	.01	317	.06
İrlanda	332	.07	582	.11
İsrail	450	.09	700	.13
İtalya	5.689	3.16	15.939	3.02
Fildişi Sahili	459	.09	709	.13
Jamaica	1.103	.22	1.353	.26
Japonya	5.546	5.14	24.796	4.89
Ürdün	350	.07	600	.11
Kenya	1.041	.21	1.291	.24

Üyeler	Ödenen Sermaye Payı		Oy Gücü	
	Miktar	%	Oy Sayısı	%
Kuzey Kore	2.450	.49	2.700	.51
Kuveyt	3.700	.74	3.950	.75
Lübnan	50	.01	300	.06
Lesoto	18	x	268	.05
Liberya	83	.02	333	.06
Libya	55	.01	305	.06
Lüxemburg	551	.11	801	.15
Madagaskar	111	.02	361	.07
Malavi	368	.07	618	.12
Malezya	3.921	.79	4.171	.79
Mali	116	.02	366	.02
Moritanya	55	.01	305	.06
MForitus	363	.07	613	.12
Meksika	6,004	1.21	6,254	1.18
Fas	1,940	.39	2,190	.41
Nepal	256	.05	506	.10
Hollanda	12,176	2.45	12,426	2.35
Yeni Zelanda	923	.19	1,173	.22
Nikaragua	149	.03	399	.08
Nijer	67	.01	317	.06
Nijerya	5,575	1.12	5,825	1.10
Norveç	4,533	.91	4,783	.91
Umman	252	.05	502	.10
Pakistan	4,411	.89	4,631	.88
Panama	344	.07	594	.11
Papua Yeni Gine	490	.10	740	.14
Paraguay	123	.02	373	.07
Peru	1,461	.29	1,711	.32
Filipinler	3,247	.65	3,497	.66
Portekiz	2,144	.43	2,394	.45
Rwanda	265	.05	515	.10
St. Lucia	19	x	269	.05
Suudi Arabistan	9,251	1.86	9,501	1.80
Senegal	184	.04	434	.08
Seycel	7	x	257	.05

Üyeler	Ödenen Sermaye Payı		Oy Gücü	
	Miktar	%	Oy Sayısı	%
Sierra Leone	83	.02	333	.06
Singapur	177	.04	427	.08
Solomon Adaları	11	x	261	.05
Somali	83	.02	333	.06
Güney Afrika	3,108	.63	3,358	.64
Ispanya	5,025	1.01	5,275	1.00
Srilanka	1,838	.37	2,088	.40
Sudan	111	.02	361	.07
Swaziland	184	.04	434	.08
Isveç	1,108	.22	1,358	.26
Suriye	72	.01	322	.06
Tanzanya	724	.15	974	.18
Tayland	2,818	.57	3,068	.58
Togo	368	.07	618	.12
Trinidad ve Tobago	1,059	.21	1,309	.25
Tunus	133	.03	383	.07
Türkiye	3,063	.62	3,313	.63
Uganda	184	.04	434	.08
B. Arap Emirlik.	1,838	.37	2,088	.40
İngiltere	37,900	6.62	38,150	7.23
A.B.D.	46,661	29.49	146,911	27.84
Yukarı Volta	167	.03	417	.08
Uruguay	919	.18	1,169	.22
Vanuatu	25	.01	275	.05
Venezuela	116	.02	366	.07
Vietnam	166	.03	416	.07
Batı Samoa	9	x	259	.05
Yemen Cumhuriyeti	184	.04	434	.08
Yugoslavya	2,422	.49	2,672	.51
Zaire	1,530	.31	1,780	.34
Zambiya	1,286	.26	1,536	.29
Zimbabve	546	.11	796	.15
Top: 30.6.1982 \$	497,273	100.00+	527,773	100.00+
Top: 30.6.1981 \$	392,149	100.00+	421,899	100.00+

Kaynak: International Finance Corporation Annual Report, 1982, s. 63.

C. Uluslararası Finans Kurumunun Organizasyonu ve Yöntemi (3):

Uluslararası Finans Kurumunun yönetsel kadrosu, Guvernörler heyeti, Yönetim Kurulu ve Başkandan oluşmaktadır.

Guvernörler heyeti üye ülkelerin herbirinden seçilen ve aynı zamanda Dünya Bankasında Guvernör olarak görev yapan kişilerden oluşmakta olup olağan koşullar altında yılda bir kez toplanır.

Yönetim kurulu, yine Dünya Bankasında yöneti mkurulu görevini yapan yirmi üyeden olup kurumun genel işlevlerinde yetkili organ olarak sık sık toplanır.

Dünya Bankasının başkanı IFC'nin de yönetim kurulu başkanı olup aynı zamanda Guvernörler heyetine de başkanlık etmektedir. Günlük işlerin yürütülmesinde başkana bir başkan yardımcısı tayin edilmektedir.

II. Uluslararası Finans Kurumunun İşlevleri:

IFC'nin temel işlevleri, üretken girişimlerde doğrudan yatırımlar yapmak, proje belirlemesi ve teşvikinde bulunmak, gelişmeyi hızlandıracak sektörlerdeki yatırımların finansmanını sağlamak, gelişmekte olan ülkelerde sermaye piyasalarının büyümesini teşvik etmek, geliştirmek eolan ülkelerde yatırım yapmaları için sermaye ihraç eden ülkelere ilgi uyandırmak olarak özetlenebilir.

A. IFC'nin Yatırım Yapma İşlevleri:

IFC saptadığı yatırım kriterlerine uygun düşen özel sektör yatırımlarını finanse etmeye yönelik bir kuruluş olup geçmişteki yatırımları çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerin imalat sanayi dallarında olmuştur. IFC aynı zamanda devlet payının da bulunduğu karma yatırımları da finanse etmektedir. Gö-

(3) IFC General Policies s. 1.

zettiği kriter sözkonusu yatırımın sadece girişimcinin değil ülke ekonomisinin de yararına bir karlılık getirmesi kriteridir (4). IFC yatırımlarında belirli sınırlamalar olup genellikle proje maliyetinin % 25'inin sağlanması esasına uyulmaktadır. eVrilen borçlarda genellikle geri ödeme süresi 7-12 yıl olarak belirlenmiş olup yılda % 1 oranında taahhüt faizi uygulanmaktadır. Faiz oranları koşullara göre değişmektedir (5). IFC'nin finansman kolaylıklarından yararlanılabilmesi için başvuru sahibi ülkenin belirli bilgileri kuruma sağlaması gerekmektedir. Bu bilgiler şunlardır (5):

- Yapılacak girişimin tanımı
- Meşruiyeti ve girişimcinin mali geçmişi
- Hali hazır faaliyetleri
- Finansman ihtiyacının nicel boyutu ve kullanılacağı alan
- Geleceğe yönelik mali tahminler
- Hammadde ve diğer girdilerin sağlanması ve maliyeti hakkın bilgi
- Girişimcinin mevcut ticari ve mali anlaşmaları ve sahip olduğu teknik bilgi düzeyi ile ilgili bilgi
- Geçerli piyasa koşulları ile ilgili bilgi

IFC'nin kuruluşu sırasında kurumun doğrudan yatırım yapma imkanı engellenmişti. 1960'lara gelindiğinde bu engelleme nedeni ile IFC'nin etkinliğinin azaldığı düşüncesi egemenlik kazanmış ve 1961 yılında yapılan bir değişiklikle kurumun doğrudan yatırımlara da katılmasına izin verilmiştir. Bu tarihten sonra IFC yatırımlarının hızla arttığını gözlemekteyiz.

1966 itibarı ile IFC 100 milyon dolarlık yatırım yapmıştır. Bu ilerleme karşısında kurumun etkinliğini daha da arttırmayı amaçlayan Guvernörler heyeti kurumun Dünya Bankasından borç-

(4) Y.A.G.E. s. 2.

(5) IFC. International Finance Corporation After 25 Years s. 10.

lanmasına izin verince IFC'nin yatırılabilir fonları 123 milyon dolardan 615 milyon dolara yükselmiştir.

1978 yılında yine aynı gereksinme ile IFC'nin büyüyen yatırım hacmini finanse etmek için sermaye stoku 540 milyon daha arttırılmış ve bunun 468 milyon doları üyelere sağlanmıştır. 1981 yılının Haziran ayında kurumun yatırılabilir kaynakları 2.750 milyon dolara yükselmiştir. Kuruluşundan bu yana geçen 25 yıllık dönemde yatırılabilir fonlarında ortaya çıkan olağanüstü genişlemeler nedeni ile IFC'nin yatırım işlevleri giderek yaygınlaşmıştır.

Şimdi kısaca IFC'nin yatırım alanları ile cins ve miktarlarını inceleyelim.

1. IFC Yatırımlarının Coğrafi Dağılımı (6):

Uluslararası finans Kurumu kuruluşunu izleyen ilk beş yıl içinde toplam maliyeti 231 milyon dolar olan 46 projeyi finanse etmek için 51.2 milyon dolar tahsis etmiştir.

IFC 25 yılı aşkın tarihçesinde 78 ülkede 588 projeyi finanse ederek 1.8500 milyon dolar değerindeki girişimlerin 4.100 milyon dolarlık kısmını sağlamıştır.

IFC'nin yatırım alanları istikrarlı ekonomik yapıya sahip ülkeler olduğu gibi aynı zamanda başka finans kurumlarının gitmekte tereddüt edecekleri ekonomik riski yüksek ülkelerdir. Kuruluşunun ilk on yılında 34 ülkede faaliyet gösteren IFC'nin faaliyet alanı kurum üyesi, ülkelerin sayısındaki artışa bağlı olarak artmıştır. Son beş yılda kurum toplam maliyeti 10.500 milyon dolar olan 234 projenin finansmanına 2.500 milyon dolar tahsis etmiştir (7). İzleyen tablo (Tablo III), IFC'nin yatırım işlevleri ile yatırım yapılan ülke sayısını göstermesi bakımından anlamlıdır.

(6) IFC. International Finance Corporation After 25 Years, s. 10.

(7) Y.A.G.E. s. 9.

Belirtilen son 5 yıl içinde IFC açısından kaydedilebilecek en önemli değişiklik bu dönem içindeki yatırımlarının çoğunun gelir düzeyi düşük ülkelerde yapılmış olmasıdır. Bu ülkelerin kurum üyelerinin % 35'ini oluşturduğu düşünülecek olursa önemli bir adım olarak kabul edilebilir.

TABLO III

Son Beş Yılda IFC'nin Yatırım Faaliyetleri (Milyon Dolar)

Faaliyetler	1978	1979	1980	1981	1982
Onanmış Yatırımlar					
Proje Sayısı	41	48	55	56	65
Ülke	31	33	30	34	31
Brüt Miktar	338	425	681	811	612
Toplam Proje Maliyeti	1.872	1.714	2.377	3.340	2.936
Toplam Onamalar					
Proje Sayısı	429	477	532	588	653
Brüt Miktar	2.146	2.571	3.252	4.063	4.675
Toplam Proje Maliyeti	11.062	12.776	15.153	18.493	21.429
Toplam Sermaye	688	790	1.157	1.559	1.747
Yapılan Yatırımlar					
Firma Sayısı	225	253	288	314	333
Borç	799	889	1.159	1.374	1.551
	184	223	245	273	284
Toplam	983	1.112	1.404	1.647	1.835

Kaynak: IFC, International Finance Corporation Annual Report, 1981, s. 4.

Son üç yıl içinde IFC yatırımlarının % 25'i Afrika ülkelerinde yapılmıştır. Bu oran 15 yıl öncesinin % 12'yi ancak bulan payı ile kıyaslanırsa önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir. Kuşkusuz bu gecikmede en büyük etken Afrika ülkelerinin büyük bir kısmının bağımsızlıklarını yeni kazanmış ve

IFC'ye yeni kabul edilmiş olmasıdır. İzleyen Tablo, 30 Haziran 1982 itibarı ile IFC'nin üye ülkelerdeki borç ve yatırım faaliyetlerini göstermektedir.

TABLO IV

IFC'nin Borç ve Yatırım Faaliyetleri

ÜLKE	BORÇLAR	KATILMA PAYI	TOPLAM
Arjantin	69.988	487	70.475
Bengaldeş	1.200	1.414	2.614
Bolivya	6.916	650	7.566
Botswana	—	367	367
Brezilya	214.102	65.447	279.249
Burundi	4.770	864	5.634
Kamerun	9.822	2.737	12.559
Şili	—	1.272	22.234
Kolombiya	12.962	9.272	22.234
Kongo	3.500	161	3.661
Kostarika	3.483	700	4.183
Kıbrıs	383	368	751
Dominik Cum.	5.667	1.740	7.407
Ekvator	14.941	1.259	16.200
Mısır	58.256	7.249	65.504
El Salvador	136	233	369
Ethopya	—	2.580	2.580
Yunanistan	10.526	3.369	13.895
Guatemala	7.125	—	7.125
Guyana	1.857	—	1.857
Haiti	1.350	150	1.500
Honduras	2.400	1.000	3.400
Hindistas	122.891	8.176	131.067
Endonezya	40.530	12.302	52.832
İran	4.203	348	4.551
İsrail	8.020	2.987	11.007

TABLO IV. Devamı

ÜLKE	BORÇLAR	KATILMA PAYI	TOPLAM
Fildişi Sahili	7.538	669	8.207
Jamaika	32.566	10.587	43.153
Ürdün	33.466	10.992	44.458
Kenya	32.122	24.923	57.045
Kore	32.122	555	444
Liberya	10.923	300	11.223
Madagaskar	20.623	850	21.473
Malavi	890	248	1.138
Malezya	2.427	436	2.863
Mali	37	—	37
Meksika	131.730	14.486	146.216
Fas	32.564	9.138	41.702
Mikagua	3.789	200	3.989
Nijer	2.033	272	2.305
Nijerya	13.511	3.433	16.944
Umman	—	2.029	2.029
Pakistan	34.945	8.815	43.760
Panama	3.087	3.900	6.987
Paraguay	5.900	2.280	8.180
Peru	17.240	1.380	18.620
Filipinler	76.449	10.806	87.255
Portekiz	10.000	1.045	11.045
Rwanda	634	60	694
Senegal	28.000	1.512	29.512
Sierra Leone	2.050	—	2.050
Somali	375	—	375
İspanya	4.998	1.912	6.810
Srilanka	17.533	1.735	19.268
Sudan	21.555	4.308	25.863
Swaziland	8.000	461	8.461
Tanzanya	2.498	8.550	3.048
Tayland	34.495	6.898	41.393

TABLO IV. Devamı

ÜLKE	BORÇLAR	KATILMA PAYI	TOPLAM
Trinidad ve Tobago	1.667	—	1.667
Tunus	5.313	5.824	11.137
Türkiye	76.798	15.403	92.201
Yukarı Volta	405	137	542
Uruguay	17.683	1.336	19.019
Venezuela	—	701	701
Yemen	2.400	—	2.400
Yugoslavya	151.261	6.621	157.882
Zaire	1.640	756	2.396
Zambiya	60.047	1.578	61.625
Zimbabve	20.000	—	20.000
Tayvan	—	985	895
Bölgesel Yatırımlar	4.040	635	4.675
TOPLAM :	1.550.870	284.092	1.834.962

Kaynak: IFC, Annual Report, 1982, s. 51-61.

Tablo IV bize IFC'nin üye ülkelerdeki borç ve yatırım faaliyetlerini göstermektedir. Çeşitli ülkelerde yatırımların yapıldığı alanlar gözden geçirildiğinde bunların büyük bir çeşitlilik gösterdiği görülür. Tekstilden gıda sanayiine Petrokimyadan maden sanayiine çimentodan, kağıt sanayiine, cam sanayiinden Turizme, para ve sermaye piyasası yatırımlarına uzanan bu çeşitlilik kurumun her alanda yatırımları destekleme eğilimini göstermektedir. Bu çeşitliliğin ülkelerin kaynak özellikleri ile bağdaşan bir yapısı olduğu gibi yeni sanayi dallarının ülkelere takdimi özelliği de vardır.

2. IFC ve Türkiye

IFC'nin birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de gerçekleştirilmesine katkıda bulunduğu yatırımlar vardır. Herşeyden önce 1964'den bu yana, yapmış olduğu taahhütlere dayanarak IFC Türk sanayine Türkiye Sınai Kalkınma Bankası aracılığı ile kalkınma Finansmanı adı altında bir fon sağlamaktadır. Sınai Kalkınma Bankası IFC'den iki ayrı programa bağlı olarak yaklaşık 50 milyon dolarlık kredi almıştır. Bu kredilerden bir bölümü Haziran 1975'de alınmış olup 25 milyon dolar değerindedir, ve bu kredinin 23.1.500 dolarlık bölümü ödenmiştir. Geriye kalan 1.818.500 dolar 1 Aralık 1984'e kadar altı aylık taksitlerle ödenecektir. Nisan 1976 tarihinde IFC Sınai Kalkınma Bankasına ikinci bir 25 milyon dolarlık kredi sağlamış olup bu kredinin 22.857.120 dolarlık bölümü geri ödenmiş geri kalan 2.142.880 dolarlık bölümünün ise 1 Ekim 1985'e kadar altı aylık taksitlerle ödenmesi kararlaştırılmıştır (8).

IFC Türkiye Sınai Kalkınma Bankası dışında Türkiye'de birçok özel firmaya kredi vermiş veya yatırımlarına iştirakte bulunmuştur. IFC tarafından Türkiye'ye verilen toplam borç tutarı (Sınai Kalkınma fonları dahil) 76.798.000 dolar olup yatırım iştiraki olan 15.403.000 dolar ile birlikte 92.201.000 dolara ulaşmaktadır. Bu miktar ise kurumun toplam borç ve yatırımlarının yaklaşık % 5'i kadardır (9).

İzleyen tablo (Tablo V) çeşitli yıllardaki taahhütlerine bağlı olarak IFC'nin Türkiye'ye sağladığı mali olanakları göstermektedir.

(8) T. Sınai Kalkınma Bankası Yıllık Raporu, 1982, s. 38.

(9) IFC, Annual Report, 1982, s. 51-61.

TABLO V

IFC'nin Türkiye'deki Faaliyetleri (Bin dolar)

	Taahhüt Yılı	Başlangıç Tahahhütü		Yatırımlar	
		Toplam IFC payı	Toplam Miktar	Borç	Katılma
Mali Yardım Alan Kurum					
Anadolu Cam Sanayi	1970	18.289	3.294	4	1.583
Asil/Asil Çelik	1976-79	16.000	—	10.286	4.000
Aslan ve Eskişehir Çimento ve su Kireci Fabrikaları	1975	5.600	5.000	1.767	—
Döktaş Dökümcülük Ticaret ve Sanayi	1975-78	8.962	—	3.750	1.404
Ege Mosan Motorlu Araçlar Sanayi	1979	2.150	—	1.488	—
İstanbul Sekban Sanayi ve Ticaret	1978,80,82	10.504	—	8.849	1.655
Karlıtepe Mensucat	1975	1.300	—	186	—
Kırklareli Cam Sanayi	1981	11.000	2.145	11.000	—
Man Motor Sanayi ve Ticaret	1982	8.944	—	8.944	—
Mensucat Sanayi ve Ticaret	1980	4.000	—	4.000	—
Nasaş Alüminyum Sanayi ve Ticaret	1971-76	9.946	—	—	1.372
Trakya Cam Sanayi	1979-81	14.000	11.395	21.751	2.249
Viking Kağıt ve Selüloz A.Ş.	1970,71,81	3.296	—	796	796

Kaynak: IFC, International Finance Corporation, Annual Report, 1981, s. 59.

Tablodan da anlaşılacağı gibi IFC'nin Türkiye'deki geçmişi 13 yıllıktır. Kurum Sınai Kalkınma Bankası'na sağladığı mali olanakların kullanımını bankanın inisiyatifine bırakmaktadır. Firmalara sağladığı mali olanakların miktar ve türünü belirlerken proje esasına göre hareket etmektedir. Genelde sağlanan kredilerin faizi sabit oranlı olup ödeme süresi 8-10 yıllıktır. Bir çoğunda IFC yatırıma katılmayı ön koşul olarak öne sürmektedir.

Tablo V'de yer alan miktarlara ilave olarak IFC 1982 yılında Bursa Vitaminli yem sanayine 2.5 milyon dolarlık, Man Motor Sanayine 9.8 milyon dolarlık borç vermiştir.

B. IFC'nin Teknik Danışmanlık İşlevleri:

IFC faaliyetlerinin en önemlilerinden biri de üye ülkelerin sermaye piyasalarının kuruluşuna katkıda bulunmaktır. Bu amaçla kurumun üye ülkelere sağladığı hizmetler 4 grupta toplanabilir (10).

1. Genel mali piyasa politikaları ile ilgili hizmetler,
2. Ülkenin mali sektörleri ile ilgili araştırmalar,
3. Mali rejim ve mali kurumlar ile ilgili çalışmalar,
4. Kararlaştırılan politikaların uygulanması ile ilgili faaliyet programlarının hazırlanması.

Şimdi sırası ile bu faaliyetleri özetle inceleyelim:

1. Genel Mali Piyasa Politikaları ile ilgili Hizmetler:

Gelişmenin finansmanını sağlamaya yönelik bir kurum olarak IFC, üye ülkelerde mali piyasaların gelişmesi ve işleyişi ile ilgili bilgilerin sağlanması yolunda hizmetler görmektedir. Hem danışman hem de yatırımcı olarak 10 yıl içinde 25'den fazla ge-

(10) Capital Markets Mobilizing Resources for Development, IFC, 1981, s. 8.

nel politika raporu hazırlamıştır. IFC Sermaye Piyasaları bölümü 23 ülkede yatırım işbirlikleri ile ilgili, 34 ülkede Bankacılık sektörünün alternatifleri ile ilgili çalışmalar yapmıştır.

Son zamanlarda genellikle üye ülkelerin merkez bankaları, devlet daireleri veya akademik çevrelerin talebi uyarınca gelişmekte olan ülkelere mali borçlanma, konut finansmanı ve küçük işletmelerin ticari banka borçları ile ilgili araştırmalar yapılmaktadır.

2. Üye Ülkelerin Mali Sektörleri ile ilgili Araştırmalar :

IFC Sermaye Piyasaları Bölümünün en önemli işlevlerinden biri de üye ülkelerin mali sektörlerinin gücünü inceleyen çalışmalar yapmasıdır. Bu tür çalışmalar sadece belli bir alanı kapsamına alabildiği gibi (örneğin Konut Finansmanı) daha genel nitelik de taşıyabilir.

3. Mali Rejim ve Tekil Mali Kurumlar ile ilgili Çalışmalar :

Mali piyasaların etkinliği büyük ölçüde bu piyasaları çerçeveliyen kanun ve kurallara dayanır. Ayrıca mali piyasalar geliştikçe kural kanun ve düzenlemelerin de değiştirilmesi gerekir. IFC üye ülkelerin talebi üzerine gerekli yasal değişikliklerin yapılabilmesi için ayrıntıları saptayıcı araştırmalar yaparak önerilerde bulunur.

4. Politika Uygulamaları ile ilgili Programların hazırlanması :

Öneriler yapıp mali piyasaların düzenlenmesi ile ilgili kanun ve kuralların reorganizasyonu yapıldıktan sonra uygulamaya yönelik faaliyetlerde IFC'nin danışmanlık hizmeti vermesi durumu sözkonusu olabilir. Bu hizmetler arasında yeni elemanların yetiştirilmesi ve başka ülkelere benzer kurumlarda incelemeler yapmalarının sağlanması sayılabilir.

III. Değerlendirme ve Sonuç:

IFC üye ülkeler arasında sermaye akımı sağlayan bir kurum olarak etkinliğini sürdürmektedir. Bu kurum sadece doğrudan finansman sağlamada değil, aynı zamanda çeşitli farklı

kuruluşların fonlarını bir araya toplayarak (Syndicated loan) yatırım ve borç finansmanı sağlamada aracı rolü oynamaktadır.

Kurumun en önemli özelliği herhangi bir hükümet garantisine gerek duymaksızın sermaye gereksinimi içinde bulunan ülkelere mali olanaklar sağlamasıdır. Bu özelliği IFC'nin zaman içinde dünya üzerindeki etkinliğinin artmasına olanak sağlamıştır.

IFC çeşitli kanallardan sağladığı borç sermayesi veya yatırımlara katılma yolu ile Türkiye'de de faaliyet göstermektedir. Ancak son yıllarda ilişkili olduğu kurumların niteliği değişme göstermiştir, şöyle ki Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile olan ilişkisi bankaya verdiği borç ve krediler geri ödendikçe sona ermeye başlamıştı. Buna neden olarak, saptanan programların tamamlanması gösterilmektedir. Buna karşılık tekil ya da bireysel olarak firmalarla ilişkilerindeki artış kayda değer bir görünüm taşımaktadır.